

INCENDIS, CRIMS I DESCOBERTES

Un recorregut per novel·les d'intriga, història i amor que tenen les biblioteques com a escenari

N. J. § BARCELONA

Entre les laberíntiques prestatgeries de les biblioteques també hi passen coses. Les lleixes polsegoses són guardianes de llibres, però alhora serveixen de font d'inspiració per a molts escriptors, alguns dels quals les han escollit com a escenari de les seves ficcions. Les obscures morts del monestir medieval més conegut d'Umberto Eco, per exemple, no tindrien sentit sense el paper que juga la biblioteca de la congregació. De fet, bona part de les investigacions i misteris d'*El nom de la rosa* (Destino/Lumen) comparteixen aquest lloc com a punt en comú, que Eco envolta d'una atmosfera sinistra i tenebrosa. L'exbibliotecari del monestir és un personatge peculiar en la història, en la qual els llibres tenen la clau de moltes incògnites.

També dins del gènere d'intriga, la biblioteca representa un espai de descobertes per a la protagonista de *L'historiador*, d'Elisabeth Kostova (Edicions 62/Umbriel). Ella és la filla d'un diplomàtic sever que es passa la major part de la setmana fora de casa. Mentre el pare és en un dels seus viatges, la noia topa amb una carta estremidora i plena d'amenaçes que, juntament amb un llibre misteriós, l'abocarà a una recerca sobre la figura de Dràcula. A partir d'aquí, la jove trepitjarà biblioteques d'arreu del món per resoldre enigmes que li revelaran fets sobre el passat de la seva família.

Donna Leon, una de les dames de la novel·la negra, va fer-se seu el robatori de la Biblioteca de Girolomini de Nàpols per convertir-lo en el tret de sortida d'una nova aventura del comissari Brunetti. Els fets reals van transcórrer entre el 2011 i el 2012, quan van desaparèixer exemplars de gran valor d'autors com Aristòtil, Descartes, Galileu i Maquiavel. A partir d'aquest delictes, Leon submergeix Brunetti en un cas similar a *Mort en*

tre línies (Edicions 62), que gira al voltant d'un professor inexistent que s'ha apropiat de diversos llibres –en realitat es tractava del director!–. Al comissari se li compliquen les coses quan un usuari de la biblioteca apareix assassinat i totes les pistes empenyen la investigació cap al mercat negre de títols antics.

Les biblioteques del passat

Les biblioteques també treuen el cap en algunes novel·les històriques, que inclouen aquests espais a l'hora de transformar el passat en ficció. És el cas de *La noia de la biblioteca*, de Núria Pradas (Columna/Planeta), un llibre ambientat a la Barcelona de principis del segle XX i encapçalat per una jove que decideix refugiar-se en la cultura per construir un futur millor. La noia serà de les primeres treballadores de la Biblioteca de Catalunya i s'encarregarà de les classificacions universals dels títols, el préstec primerenc i l'elaboració d'un fons amb els títols indispensables.

Antonio G. Iturbe, en canvi, posa el focus en un camp de concentració per parlar d'una biblioteca minúscula però perillosa a *La bibliotecària d'Auschwitz* (Columna). En un territori governat per l'horror i amb els llibres prohibits sota qualsevol concepte, un pres decideix impulsar una petita escola en un dels barracons del camp i una de les noies n'esdevé la bibliotecària. Només vuit títols conformen la seva biblioteca, però per a ella aquestes obres són un tresor que li recorda una època millor i alimenta l'esperança d'alliberar-se.

Amor entre lleixes

Ja sigui per la seva capacitat de reunir persones diverses o bé per l'encant romàntic que desperten els llibres, les biblioteques han esdevingut el teló de fons de nombroses històries d'amor a la ficció. Per als protagonistes de *La mujer del viajero en el tiempo*, d'Audrey Niffenegger (Grijalbo), aquest és un espai fonamental. La parella coincideix per primera vegada entre lleixes, tot i que ella ja coneix el seu futur marit. Això és així perquè l'home

pateix un problema genètic que el fa viatjar en el temps i que el va portar als dies d'infantesa de la seva futura esposa, malgrat que ell no ho recordi. El llibre, que es va convertir en un *bestseller*, combina ciència-ficció i romanticisme.

Niffenegger no és l'única que ha imaginat històries d'amor envoltades de llibres. A *En una sola persona* (Edicions 62/Tusquets), John Irving fa coincidir el jove Bill Abbott amb una bibliotecària transsexual que li descobrirà joies literàries i alimentarà el gust per les bones novel·les. La seva relació també serà la porta d'entrada de l'adolescent a la bisexualitat i li mostrarà la part més fosca de la societat: el rebuig cap a les persones que no segueixen la pauta sexual majoritària.

Però les biblioteques també poden ser motiu de ruptura. Almenys per a Peter Kien, el protagonista d'*Auto de fe* (München Editores) del premi Nobel Elias Canetti. Kien és un home tancat a la seva particular biblioteca (amb més de 25.000 llibres) que, conscient del seu enclausament, opta per buscar una esposa que l'ajudi a cuidar els exemplars. L'erudit es casa amb una dona ignorant i disposada a qualsevol cosa per aconseguir diners, fins i tot vendre els llibres del seu marit. Quan Kien se n'adona, embogeix i s'immola cremant la biblioteca amb ell a dins.

Un oasi per fugir de la realitat

A *Kafka a la platja*, d'Haruki Murakami (Empúries/Tusquets), la biblioteca és un refugi per a Kafka Tamura, un jove que s'ha escapat de casa per continuar la seva educació de manera autodidacta. El noi va a parar a una biblioteca rural custodiada per una persona de doble sexualitat i una dona amb un passat enigmàtic. Kafka convertirà aquest espai en casa seva i anirà desgranant, a poc a poc, les històries dels personatges que l'acompanyen. En paral·lel, el noi viurà situacions plenes de surrealisme.

En clau fantàstica, Jorge Luis Borges va especular sobre l'existència d'un univers amb tots els llibres possibles, que ell anomenava la Biblioteca de Babel. El conte, que forma part del recull *Ficciones* (Destino), pren

el nom d'aquest espai per desenvolupar els pensaments de l'escriptor sobre el rol dels llibres a la vida. Aventurers, místics i inquisidors recorren els passadissos de la biblioteca, cadascun d'ells guiat per la seva pròpia motivació. El relat exposa la voluntat d'alguns personatges per desxifrar llibres en llengües estranyes i mostra la biblioteca com un espai laberíntic però carregat de sentit.

A Barcelona, Carlos Ruíz Zafón va transformar els baixos fons de la ciutat en una immensa biblioteca. Es tracta del Cementiri dels Llibres Oblidats, que l'autor va imaginar inspirant-se en el soterrani de l'antiga llibreria Canuda; un indret on es guarden tots els exemplars dels establiments que han tancat. El protagonista de *L'ombra del vent* hi va a parar amb el seu pare, que li deixa endur-se un llibre de la majestuosa biblioteca. Aquest títol transportarà el noi a una aventura de misteris, intrigues i amor. En un to radicalment diferent, Alan Benett acosta la lectura a la reina d'Anglaterra mitjançant el camió d'una biblioteca ambulat. Escrita en clau d'humor, *Una lectora poc corrent* (Empúries/Anagrama) explica com sa majestat coincideix amb el bibliotecari i s'enduu un llibre en préstec, una mica obligada per les circumstàncies. Aquesta trobada casual li obrirà les portes de la literatura i li canviarà la vida.

Ara bé, si un personatge il·lustra la passió pels llibres és la Matilda. Abans de fer cinc anys, la noieta ideada per Roald Dahl a *Matilda* (Estrella Polar/Anagrama) ja ha devorat les obres de nombrosos autors i és una usuària assídua de la biblioteca, on s'escapa cada vegada que els pares marxen de casa. El rebuig de la seva família als llibres contrasta amb la seva fam de saviesa, que només se sent compresa al costat de la senyoreta Honey, la mestra. La seva història, juntament amb moltes altres, és un homenatge a la font de coneixements i fantasies que amaguen els prestatges de les biblioteques. §

